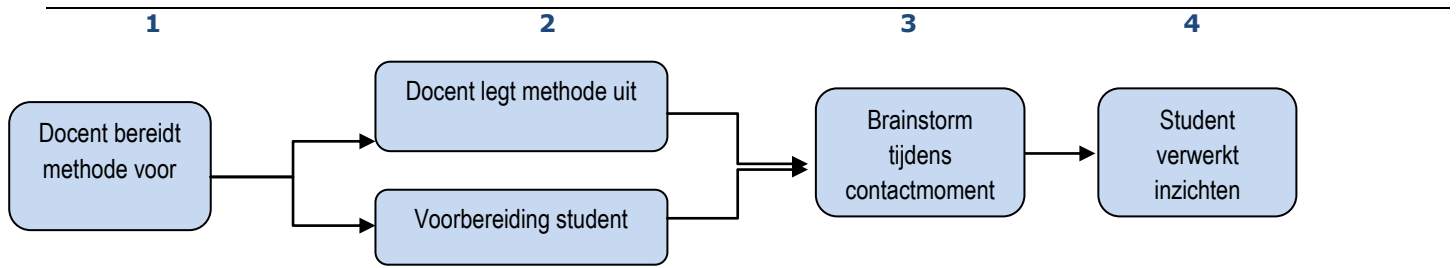

Brainstorm

1. Docent bereidt methode voor

Voor wie?

Deze methode doet beroep op de voorkennis van studenten. Door middel van vrije associatie met betrekking tot een probleem of thema tracht men zoveel mogelijk vanuit eigen gedachtegang tot ideeën of oplossingen te komen. Deze methode doet vooral een beroep op leervaardigheid zelfsturing en analyseren/relateren: Verschillende ideeën, oplossingen analyseren en relateren aan elkaar.

Zichzelf in gang zetten met de uitkomst van de brainstorm: wat kan ik nu doen met de oplossingen/ideeën?

Wanneer?

Als introductie bij groepswork of de start van een project. Kan verder ook altijd worden toegepast als men nieuwe invalswegen, ideeën wil vinden met betrekking tot een onderwerp.

Wat?

Brainstorm – ook wel vrije associatie genoemd – is een werkvorm waarbij door middel van een (creatief) groepsproces oplossingen of ideeën worden geïnventariseerd voor/over een vooraf gesteld probleem of vraag. Belangrijke aspecten zijn de zogenaamde vrije associatie (dat wil zeggen dat er in principe van alles mag worden gezegd) en het zich onthouden van kritiek of commentaar op anderen.

Het achterliggende idee van het brainstormproces is dat door zoveel mogelijk ideeën op te sommen er altijd wel een bruikbaar idee bij zit. Wilde ideeën maken nieuwe onverwachte toepassingen mogelijk. Door het combineren van bestaande goede ideeën zijn mogelijk nog betere ideeën te realiseren.

Hoe?

Geef een duidelijk thema, onderwerp waarrond de studenten moeten brainstormen. Kleed het thema niet te veel in, de studenten moeten immers zoveel mogelijk vanuit zichzelf halen. Het thema/probleem moet wel zo geformuleerd worden dat het doel duidelijk is. De studenten gaan zelf aan de slag.

Er zijn **verschillende manieren om te brainstormen** in de klas. Als docent zal je moeten bekijken wat volgens jou het meeste zal opbrengen voor het thema/probleem/vraag dat je zal aanbieden.

- *Gesproken vorm*

Iedereen reageert direct op de woorden van een ander. Op het resultaat van een ander voortborduren is snel en gemakkelijk. Nadeel: iedereen hoort wat je zegt. Als de sfeer niet veilig is, gaan mensen niet het achterste van hun tong laten zien.

- *Stille vorm*

Deelnemers zijn niet direct aan het woord omdat ze hun ideeën opschrijven of omdat ze ideeën aan het clusteren zijn door middel van het verhangen van memobriefjes omdat ze hun ideeën invoeren in een geautomatiseerd systeem of omdat ze aan het tekenen of plakken zijn.

Voordeel: deelnemers kunnen vrijer in hun uitingen zijn omdat niet direct te achterhalen is wie welk idee oppert. De nadelen zitten vooral in de onderlinge communicatie

Deze twee vormen kunnen zowel individueel als in groep aan bod komen.

	gesproken	Stil
Individueel	A	B
groepswerk	C	D

- *A: Individueel - gesproken*

Deze vorm zal wellicht haast niet voorkomen. Het heeft geen nut dat de student ideeën gaat uiten als niemand ze hoort. Bij een individuele aanpak heeft brainstormen pas nut wanneer er een schriftelijke neerslag is.

- *B: Individueel - stil*

De student gaat zelf nadenken over thema/probleem/ vraag en noteert hierbij wat hij denkt. Maak hier duidelijk wat je van hem/haar verwacht:

- Lijstje
- Spindigram
- Woorden
- ...

- *C: Groepswerk - gesproken*

Wanneer studenten enkel verbaal ideeën uiten bestaat het gevaar dat de antwoorden vluchtig zijn. Geef een student de opdracht ideeën te noteren.

- dit kan in een verslag
- op het bord/flipover

Je kan er als docent ook voor opteren om de ideeën zelf te verzamelen door studenten aan te duiden en het zelf meteen op bord neer te schrijven. Het voordeel is dat je meteen zelf een eerste ordening kan aanbrengen. Je kiest dan voor een meer ordelijk verloop, maar zo wordt de vrije associatie een beetje ingetoomd aangezien studenten moeten wachten op hun beurt. Een voordeel is wel dat studenten de ideeën van medestudenten zien en hierop verder gegaan kan worden.

- *D: Groepswerk - stil*

Er zijn hier verschillende mogelijkheden:

- Je kan studenten zelf eerst individueel ideeën laten verzamelen en pas nadien samenbrengen waarna hierop kan worden verder geassocieerd.
- Je kan studenten eerst stil aan het werk zetten. Zo kan je ze de opdracht geven naar het bord te komen en een idee te noteren wanneer het hen binnenspringt.
- Je kan hen vragen al hun ideeën op post-its te laten noteren die nadien op bord worden geplakt
- Je kan ze ook zelf een lijstje laten samenstellen.

In alle gevallen dient nadat ze dit gedaan hebben, nog iets te gebeuren, namelijk: de ideeën moeten gelezen worden en studenten moeten hierop verder gaan associëren.

De studenten moeten de ruimte gegeven worden post-its te verplaatsen, woorden ergens anders te noteren,...

Als docent dien je ook op de hoogte te zijn van de **zes brainstormvaardigheden** die nodig zijn voor een degelijke brainstorm.

- *Uitstellen van oordeel*

Een snel oordeel is dodelijk voor de creativiteit en wordt dus best vermeden

- *Vragen stellen*

Enkel vragen ter verduidelijk mogen hier gesteld worden. De vragen moeten open zijn en moeten uitnodigen tot verder denken en nieuwe ideeën.

- *Van perspectief veranderen*

Deelnemers aan een brainstormsessie nemen elk hun kennis en ervaring mee, maar moeten die gebruiken om voort te borduren op de ideeën van anderen. De meeste nieuwe ideeën zijn combinaties van bestaande zaken.

- *Grenzen verleggen*

Er moet bij het brainstormen gekeken worden naar de mogelijkheden, niet de grenzen

- *Associëren en combineren*

Sommige deelnemers vallen stil bij eenvoudige associatieoefeningen. Als begeleider zal je dan actie moeten ondernemen om de betreffende deelnemers toch over de streep te trekken.

- *Visualiseren*

Het beeldend omschrijven van ideeën, van begrippen, van de vraagstelling en van voorbeelden, helpt de deelnemers om verder te gaan met associëren en combineren. Er is geen betere manier om vage begrippen en tot spraakverwarring leidende definities scherp te krijgen, dan door te vragen om ze te tekenen. Als begeleider dien je hier ook te ondersteunen: zorg ervoor dat alles voldoende visueel is.

Opbrengst

De opvatting is dat het inventariseren van ideeën kan bijdragen tot een creatief exploreren of verdiepen van bepaalde thema's of probleemvelden, waardoor nieuwe kennis beter aan de voorkennis gekoppeld wordt.

2a Docent legt methode uit

Wanneer je beslist hebt hoe je aan de slag wil gaan, is het meeste voorbereidingswerk al gedaan. Je dient nu enkel je studenten uit te leggen wat er van hen wordt verwacht en hen te ondersteunen.

- Visualiseer het probleem/thema/vraagstelling.
- Start de brainstorm door een vraagstelling/probleem/thema te noteren (op een flap, bord,...) en de aandachtspunten bij het brainstormen kort toe te lichten. Geef eventueel nog kort een eigen voorbeeld om het belang van een succesvolle brainstorm te bekrachtigen.
- Het komen tot een grote kwantiteit aan ideeën is een goed middel om te komen tot enkele resultaatgerichte ideeën. Geef aan dat studenten zoveel mogelijk ideeën mogen uiten en hierin ook creatief mogen zijn.
- Zorg ervoor dat iedere deelnemer aan bod komt en zich vrij genoeg voelt om al zijn ideeën te spuien. Stimuleer zo nodig door zelf extra (gekke) ideeën toe te voegen. Het is de bedoeling dat de sfeer losjes blijft. Het is belangrijk om de studenten erop te wijzen dat men zich dient te onthouden van kritiek of commentaar op anderen om een vrije sfeer te kunnen garanderen.
- Zorg voor een neerslag van de ideeën. Dit kan zoals eerder vermeld door studenten op het bord/flapover te laten noteren, zelf te noteren, post-its te gebruiken,...
- Je kan er als docent voor opteren om de ideeën zelf te verzamelen door studenten aan te duiden en het zelf meteen op bord neer te schrijven. Je kiest dan voor een meer ordelijk verloop, maar wordt zo de vrije associatie een beetje ingetoomd aangezien studenten moeten wachten op hun beurt. Een voordeel is wel dat studenten de ideeën van medestudenten zien en hierop verder gegaan kan worden.
- Geef aan dat pas na het verzamelen van de verschillende ideeën er wordt overgegaan tot inventariseren, categoriseren en dergelijke.

b Voorbereiding student

Bij een brainstorm is het niet de bedoeling dat studenten zich grondig gaan voorbereiden. Ze zullen net hun aanwezige kennis moeten aanspreken en ze mogen zich niet laten leiden door op voorhand eenzijdig op zoek te gaan naar iets wat met het onderwerp te maken heeft. Studenten moeten juist zo ruim en breed mogelijk gaan nadenken om van daaruit tot zoveel mogelijk oplossingen/ideeën te komen. Ze moeten ideeën van andere lezen en nieuwe ideeën aangeven, vrij associëren.

2. Brainstorm tijdens contactmoment

In het contactmoment wordt de student zo weinig mogelijk ingeleid. De student krijgt de opzet van de brainstorm te horen: ze moeten gedurende een bepaalde tijd zoveel mogelijk ideeën en/of oplossingen noteren die hun te binnen schieten bij het horen van het thema/probleem/onderwerp. Ze mogen hier vrij associëren.

Afhankelijk van de gekozen aanpak, worden de studenten in gang gezet. Er wordt individueel of in groep gebrainstormd. Als docent bekijk je waar je kan ondersteunen (zelf op bord noteren, vragen formuleren, studenten aanduiden indien nodig om inbreng te doen,...)

Het aan de slag gaan met het resultaat van de brainstorm vergt het kunnen **structureren en relateren** van de informatie. De ideeën en/of oplossingen moeten immers tot een overzichtelijk geheel gegroepeerd en uitgewerkt worden, waarbij diverse criteria gehanteerd kunnen worden: haalbaarheid, effectiviteit, positieve en negatieve kanten, prioritair,...

Je kan deze verwerking klassikaal aanpakken door met de hele klasgroep op zoek te gaan naar een geheel of prioriteitenlijstje. Studenten kunnen ook in groep aan de slag worden gezet of individueel de opdracht krijgen de informatie te structureren. Studenten dienen de vele ideeën nu **kritisch te verwerken** en af te wegen op bruikbaarheid. Ze dienen zich af te vragen: welke richting kan ik met dit idee uit? Is dit nuttig? Is een ander idee beter dan dit idee? ...

3. Student verwerkt brainstorm

Eens alle informatie gestructureerd en gerelateerd is en er dus een overzichtelijk geheel is van alle informatie, kunnen de leerlingen hiermee aan de slag gaan. Hier komt **zelfsturing** in de picture. De student heeft een startpunt om te bepalen wat er nu verder moet gebeuren en dient nu een eigen aanpak uit te stippelen. Hij zal zelf de richting moeten zoeken waarin hij wil/moet gaan om iets bij te leren. Je kan als leerkracht hierin een handje helpen door duidelijk af te bakenen wat er verwacht wordt tegen volgende les.

Een brainstorm kan heel veel taken opleveren. Zo kunnen studenten ter naverwerking de brainstorm verder uitdiepen/**concretiseren**. Wat betekent dit idee voor dat probleem? Hoe kan ik dit idee verder uitwerken? Ze kunnen datgene wat ze gevonden hebben gaan onderzoeken (**kritisch verwerken**). Ze kunnen een handelingsplan opstellen. ...

Bij de naverwerking van een thema/probleem/... kan brainstorm opnieuw ingeschakeld worden. Er wordt dan een nieuw probleem in de picture gezet. Misschien heeft de lesinhoud van die dag hen wel aan het denken gezet en kunnen ze via brainstorm het schema verder aanvullen of tot nieuwe ideeën komen.

Nieuwe ideeën met betrekking tot een onderwerp of vraagstuk. Studenten kunnen door middel van brainstorming zichzelf sturen. Ze kunnen hun gedachten noteren en nadien met hun ideeën verder aan de slag gaan.

Vb: wat moet ik nog doen om die opdracht tot een goed einde te brengen? Student schrijft alle taken op. Nadien kan ze de opgeschreven taken ordenen en een actieplan opstellen.

Bij het samenwerken is brainstorming een manier om zoveel mogelijk elementen met betrekking tot een thema te verzamelen. Alle aanwezige linken met het onderwerp worden opgeschreven en later beoordeeld op de bruikbaarheid.

Ook wanneer een opdracht vastloopt en studenten niet meteen weten hoe ze verder geraken, kan een brainstorm helpen om terug op gang te geraken. Het is belangrijk dat de studenten dan hetgene wat ze al hadden loslaten en terug even met een nieuwe lei beginnen om de brainstorm te doen. Nadien kunnen alle stappen die reeds werden gedaan, doorstreept worden en komen nieuwe elementen op de voorgrond te staan die nu aangepakt kunnen worden.

Tips

Om te brainstormen kan je zowel een blad als bord gebruiken. Gemakkelijk aan een blad papier is dat je met velen rond het blad kan gaan zitten en tegelijkertijd kan noteren.

Bij tegelijkertijd noteren dien je wel op te passen dat niet iedereen weet wat er nu al genoteerd werd.